

LENE HOFFMANN

Hellerup Strandpark. Anlægget omkring 1912-18 og idag

Æstetik, frodighed og funktioner går op i en højere enhed i Hellerup Strandpark. Parken blev anlagt på Onsgårds strandenge, som tidligere hørte under Bernstorff gods. Gentofte Kommune købte i 1907 en del af strandengene og foretog opfyldning og planering, hvorefter Hellerup Lystbådehavn og den bagved liggende staudehave blev anlagt. Dette var begyndelsen til Hellerup Strandpark.

Anlægget er formentlig det første i Danmark, der blev projekteret og anlagt med afsæt i funktionalismens ideer og værdier. Lystbådehavnen, badestranden, rosenhaven, staudehaven, legepladsen, tennisbanerne samt sejl- og røklubberne repræsenterer hver især veldefinerede fritidsfunktioner. Disse er bundet sammen af en overbevisende og velgennemtænkt plan, som stimulerer samspillet mellem anlæggets forskellige dele. Hellerup Strandpark er et særdeles helstøbt og velfungerende fritidsområde.

G.N. Brandts plan

Ophavsmanden til Hellerup Strandpark var G.N. Brandt (1878-1945), en af det 20. århundredes store skikkelser i dansk havekunst. Brandt var uddannet gartner, havde egen tegnestue 1906-14 og blev i 1914 ansat som gartner i Gentofte Kommune. 1924-41 var han lektor i havekunst på Kunstakademiet og 1924-45 tillige stadsgartner i Gentofte Kommune.

Selvom Hellerup Strandpark signalerede en ny tid, en ny måde at tænke på og en ny måde at bruge sin fritid på, tog Brandt udgangs-

LENE HOFFMANN · landskabsarkitekt, Gentofte Kommune.
park-vej@gentofte.dk

Historisk stemningsfoto fra Hellerup Lystbådehavn anno 1915.

punkt i adskillige elementer fra den klassiske havekunst. Et eksempel er de markante rumopdelinger, som er karakteristiske for den italienske renæssancehave. Et andet eksempel er rosenhavens stramme symmetriakse, et træk der kendes fra den franske barokhave. Anlæggets enkelte dele kædes sammen af flere rækker træer, hvoraf nogle er fritvoksende, andre formklippede.

Umiddelbart kan det forekomme besynderligt, at G.N. Brandt valgte at benytte sig af de gamle klassiske haveelementer (alléer, parterre haver, brede promenader m.v.) i et nyt og fremsynet anlæg som Hellerup Strandpark. Men G.N. Brandt har haft en klar fornemmelse for det specielle friluftsliv, som havde udviklet sig i Hellerup. I denne bydel, hvor grossererne, fabrikanter, direktører m.fl. havde valgt at slå sig ned, og mange af disse beboere ønskede at tilbringe fritiden med at promenerer, at hilse på – og vel også med at blive set. Palladium Films beliggenhed ved Strandparken – og især de prominente skuespillere – har sikkert også haft indflydelse på det liv, som udfoldede sig i Hellerup Strandpark i første halvdel af det 20. århundrede.

Lindegangen ved Hellerups Staudehave og de lokale tennisbaner anno 1943.

Staudehaven i Hellerup i henholdsvis 1915 og 1943.

Hellerup Strandpark, en sommerdag i Staudehaven.
Foto: Lisbeth Brorsen 2013.

Staudehaven

Staudehaven blev indviet i 1912. Den er anlagt efter inspiration fra William Robinson (1843-1935) og Gertrud Jekyll (1843-1932), som i England havde dannet skole for den kompakte anvendelse af stauder i større grupper, nøje afstemt efter højde, farve og blomstring. Denne opbygning af en blomsterrabat er blevet vore dages opfattelse af et klassisk staudebed, men ved havens indvielse var det ganske nyt i Danmark.

Der blev anlagt staudebete langs promenadestierne, som omkransede en rektangulær græsplæne. Plænen måtte naturligvis ikke betrædes, og havens besøgende opholdt sig efter datidens normer pænt på de flisebelagte stier eller tog ophold på anlæggets bænke.

Staudehaven var dengang et yndet opholdsted. Det er den heldigvis stadig for rigtig mange mennesker. Måden, anlægget bliver brugt på, har dog ændret sig på flere punkter. Da staudehaven i 2004 skulle lægges om, blev der lagt megen vægt på, at anlægget kom til at fremstå frodigt og velplejet, helt i overensstemmelse med G.N. Brandts forestillinger, men samtidig skulle ønskerne om en mere aktiv brug af området imødekommes. Bl.a. skulle græsplænen kunne benyttes til leg, solbadning og picnic, og derfor måtte adgangsforholdene til plænen forbedres.

I staudehavens første mange år var den gartneriske vedligeholdelse meget krævende. Mange af stauderne krævede opbinding, vinterdækning og løbende deling eller omplantning. Ved omlægningen i 2004 var grundprincippet, at haven skulle fremstå med klassiske staudebete og repræsentere frodige og robuste plantesorter. Derved kunne haven virke som inspiration for haveejere og frem for alt være til glæde for de mange besøgende. Samtidig var det nødvendigt at skele til de kommunale driftsbudgetter, hvorfor de meget plejkrævende og sarte plantesorter blev udeladt. Omlægningen skete i et tæt samarbejde mellem landskabsarkitekt Jane Schul og Gentofte Kommune, og som erstatning for nogle af de høje og traditionelle – men besværlige – stauder blev der indplantet græsser og enkeltstående buske. De tilfører variation i løvet og plantestrukturerne.

Der er ca. 100 forskellige stauder i havens bette, samt et udvalg af robuste tulipaner og andre løgvækster. Plantesammensætningerne er imidlertid ikke statiske. Hvert år gennemgås bettene kritisk, og plantesorter, som ikke trives tilfredsstillende, bliver erstattet af andre. Herved sikres det, at haven hele tiden fremstår smuk og indbydende, og at det året rundt er inspirerende at besøge staudehaven.

Rosenhaven

Rosenhaven blev indviet i 1918. Denne have udgør ligesom staudehaven et veldefineret rum med stramme linjer, der danner modspil til planternes bløde frodighed. Rosenhaven er anlagt stramt symmetrisk omkring en midterakse. Aksen sigter i østgående retning mod Øresund, eller mod det uendelige, hvilket er et af idealerne i den historiske barokhave. Rosenhavens akse markeres af et græstæppe i næsten hele

Rosenhaven i Hellerup Strandpark – med udsigt til Øresund.
Foto: Lisbeth Brorsen 2013.

havens længde. Græstæppet omkranses af klippede lavendelhække, der sikrer en yderligere opstramning af akse.

Ideen med den meget stramme opbygning er at give ro og balance i kontrast til de spraglede rosenbede langs de brede sandstensbelagte gangstier. Hele rosenhaven indhegnes af et malet træværk, med flere låger. En pergola afslutter anlægget mod vest såvel som mod øst – og giver her en ramme til den fine udsigt over sundet.

For at give rosenhaven en ekstra attraktion i det tidlige forår er der i græstæppet hvide og blå krokus i et stramt mønster. Det er med til at understrege havens symmetriske opbygning.

100 års jubilæum i 2018

Hellerup Strandpark har dagligt mange besøgende, som værdsætter de særlige kvaliteter i området. Brugerne har taget området til sig, og de fleste tager ansvar for, at plæner, blomster, træer og inventar holdes i god stand.

Det viser sig bl.a., når boldspillet bliver meget voldsomt, når der er løst gående hunde, eller hvis der sker hærværk. Så påtaler brugerne det. Hvis elever fra de nærliggende gymnasier har haft en sammenkomst i staudehaven, sender gymnasierne efterfølgende gerne en gruppe elever af sted for at rydde op.

G.N. Brandts idé bag udformningen af Hellerup Strandpark var at skabe et anlæg, der besad stor æstetisk skønhed og samtidig kunne danne ramme om et aktivt fritidsliv for byens borgere. Efter mere end 100 år lever anlægget stadig op til denne vision.

Gentofte Kommune har planlagt istandsættelse af rosenhaven, så anlægget kan præsentere sig på bedste vis ved 100 års jubilæet i 2018.